

Тия рѣчи показватъ великъ умъ, знание на историята по въпроса, примѣренъ патриотизъмъ и блѣскава ораторска способностъ у Щросмаера. За послѣдната се произнася неговия политич. противникъ д-ръ Стояновичъ така: наистина, мжно е да се противишъ на оратора, който може би нѣма равенъ на себе си въ цѣла Европа по отношение на ораторската му сила.

На 19 декември 1866 год. съборътъ биде отложенъ, слѣдъ като изработилъ адресата до краля, въ която изложилъ своето становище по въпроса за положението на Хърватско въ монархията въ духа на народно либералната партия. Но рѣшенията на събора останали неуважени.

Слѣдъ поражението на Австрия отъ Пруситѣ въ 1866 год. Австрийското правителство захваща да се споразумѣва направо съ Маджаритѣ за прѣустройството на държавата. Това правителство поръчва на Хърватитѣ да се споразумѣятъ съ Маджаритѣ и да опрѣдѣлятъ отношението си спремо Унгария. И тъй нѣмцитѣ и маджаритѣ прѣдварително се споразумѣватъ за дуалистичната форма на държавата, опрѣдѣлятъ, кои области ще влизатъ въ състава на Австрия, а кои подъ унгарската корона, безъ да питатъ народноститѣ на тия области, съгласни ли сж съ такъво прѣустройство на монархията. Никой славѣнски народъ не е поне сондиранъ косвено по въпроса. Понеже Хърватитѣ до 1848 год. сж били въ уния съ маджаритѣ, то и сега ги туратъ тамъ, безъ да ги питатъ, щатъ ли, като зачитатъ тѣхното историческо право и заслугитѣ имъ за държавата и династията само до толкозъ, дѣто имъ даватъ право да се спогаждатъ съ Маджаритѣ за отношението си къмъ тѣхъ. Но когато слабиятъ се споразумѣва съ по-силния, тогава първиятъ винаги излиза съ по-къси ръкави.

Хърватскиятъ съборъ избира комisia, нарѣчена регниколарна, която да води прѣговори съ регникол. комisia на маджар. парламентъ за отношението на Хърватско къмъ Унгария. Щросмаеръ е членъ на хърват. комisia.

Тая комisia стояла на становището на закона 42 отъ 1848 год., който постановява, че въ 1848 год. е прѣкъснатата реалната уния между Хърватско и Унгария; слѣдователно бждещото отношение на Хърватско спрямо послѣдната трѣбва да се опрѣдѣли съвършено независимо отъ старитѣ отношения между двѣтъ кралства.

Маджарската комisia не признава това становище. Понататѣкъ хърват. комisia иска да се съединятъ хърватскитѣ земи (Хърватско, Славония, Далмация и срѣдня и южна Истра) въ едно и тогава хърват. кралство да влѣзне въ съюза съ маджаритѣ, като равноправенъ членъ. Но маджар. комisia показва признаци, че Маджаритѣ не искатъ да видятъ Хърватско обединено и силно и да го иматъ за равноправенъ другаръ. Поради това прѣговоритѣ между двѣтъ комисии се свършили безъ резултатъ. Щросмаеръ говорилъ 1¹/₂ часа въ общото засѣдание на двѣтъ комисии, като доказвалъ държавната индивидуалностъ и равноправностъ на хърватско по отношение на Унгария.